

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання самостійної роботи з дисципліни
«Історія управлінської думки»
із спеціальності «Менеджмент»

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання самостійної роботи з дисципліни
«Історія управлінської думки»
із спеціальності «Менеджмент»

Вінниця
ВНТУ
2025

Рекомендовано до видання Радою з якості освіти Вінницького національного технічного університету Міністерства освіти і науки України (протокол № 6 від 23.01.25 р.)

Рецензенти:

Т. М. Пілявоз, кандидат економічних наук, доцент

О. Й. Лесько, кандидат економічних наук, професор

Методичні вказівки до виконання самостійної роботи з дисципліни «Історія управлінської думки» із спеціальності «Менеджмент» [Електронний ресурс] / уклад. Л. А. Прицюк. – Вінниця : ВНТУ, 2025. – (PDF, 44 с.)

У методичних вказівках визначається мета курсу «Історія управлінської думки», наводяться програмні питання, запитання для самоконтролю та тестові завдання до кожної теми відповідно робочої програми навчальної дисципліни. Для опанування дисципліни наводиться список рекомендованої літератури.

ЗМІСТ

Загальні положення	4
Структура курсу	5
Тематика самостійної роботи.....	5
Тема 1 Предмет дисципліни Історія управлінської думки.....	6
Тема 2 Управлінська думка стародавнього світу.....	8
Тема 3 Управлінська думка епохи середньовіччя та доіндустріальної епохи	11
Тема 4 Управлінська думка з часів Київської Русі до XX століття	13
Тема 5 Виникнення і розвиток школи наукового управління	16
Тема 6 Становлення адміністративної школи управління	18
Тема 7 Школа людських взаємин	20
Тема 8 Школа поведінкових наук.....	21
Тема 9 Кількісна школа.....	23
Тема 10 Японська модель менеджменту.....	24
Тема 11 Управлінська думка в Україні в радянський та пострадянський періоди.....	25
Тести.....	28
Список рекомендованої літератури.....	42

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Дисципліна «Історія управлінської думки» є обов'язковою (професійною) дисципліною для студентів спеціальності «Менеджмент».

Дані методичні вказівки містять рекомендації щодо виконання студентами самостійної роботи, яка є складовою освітнього процесу і основним засобом опанування навчального матеріалу дисципліни.

Виконання здобувачами вищої освіти завдань самостійної роботи сприяє оволодінню ними визначеними у освітній програмі знаннями, формуванню відповідних компетентностей і навичок практичного застосування набутих знань.

Завданнями самостійної роботи є вивчення тем, питань, винесених на самостійне опрацювання студентами, засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація здобутих на аудиторних заняттях знань. Зміст самостійної роботи визначається робочою програмою навчальної дисципліни «Історія управлінської думки» та цими методичними вказівками.

Метою вивчення дисципліни є формування системного розуміння процесів історичного розвитку провідних країн світу та еволюції основних напрямів управлінської думки, їх зв'язку з економічною політикою та практикою, формування сучасного управлінського мислення.

Основним завданням курсу є формування у студентів знань з таких питань:

- зародження світової управлінської думки та історичні передумови виникнення менеджменту;
- історія розвитку управлінської думки в Україні;
- історія розвитку управлінської думки в провідних країнах світу;
- виникнення і розвиток наукових шкіл менеджменту;
- особливості і тенденції розвитку сучасного менеджменту, сучасні підходи до управління;
- сучасна система поглядів на управління.

Програма курсу «Історія управлінської думки» та ці методичні вказівки також передбачають систематичне вивчення студентами рекомендованих літературних джерел.

СТРУКТУРА КУРСУ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
		л	п	с. р		л	п	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 1. Розвиток управлінської думки в історичному контексті								
Тема 1 Предмет дисципліни «Історія управлінської думки»	6	2	2	2	8	1	1	6
Тема 2 Управлінська думка стародавнього світу	12	3	4	5	8	1	1	6
Тема 3 Управлінська думка епохи середньовіччя та доіндустріальної епохи	8	3	1	4	8	1	1	6
Тема 4 Управлінська думка з часів Київської Русі до XX століття	10	3	2	5	8			8
Тема 5 Виникнення і розвиток школи наукового управління	10	3	2	5	8	1	1	6
Тема 6 Становлення адміністративної школи управління	8	2	2	5	8			8
Тема 7 Школа людських взаємин	10	3	1	6	9			9
Тема 8 Школа поведінкових наук	6	2	1	3	9			9
Тема 9 Кількісна школа	8	2	1	4	8	1		7
Тема 10 Японська модель менеджменту	6	2	1	3	8		1	7
Тема 11 Управлінська думка в Україні в радянський та пострадянський періоди	6	2	1	3	8			8
Усього за модулем	90	27	18	45	90	5	5	80
Усього годин	90	27	18	45	90	5	5	80

ТЕМАТИКА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Ч. ч.	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Предмет дисципліни «Історія управлінської думки»	2	6
2	Управлінська думка стародавнього світу	5	6
3	Управлінська думка епохи середньовіччя та доіндустріальної епохи	4	6
4	Управлінська думка з часів Київської Русі до XX століття	5	8
5	Виникнення і розвиток школи наукового управління	5	6
6	Становлення адміністративної школи управління	5	8
7	Школа людських взаємин	6	9
8	Школа поведінкових наук	3	9
9	Кількісна школа	4	7
10	Японська модель менеджменту	3	7
11	Управлінська думка в Україні в радянський та пострадянський періоди	3	8
	РАЗОМ	45	80

ТЕМА 1 ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ ІСТОРІЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДУМКИ

Питання програми

1. Організація як форма діяльності людей.
2. Формальна і неформальна організація.
3. Проста і складна організація.
4. Характеристика організацій. Тенденції розвитку організацій.
5. Основні цілі теорії управління.
6. Школи управління.
7. Сучасний інструментарій менеджменту.
8. Методи вивчення менеджменту.

Дайте відповіді на запитання:

1. Обґрунтуйте важливість вивчення історії управлінських учень.
2. Охарактеризуйте поняття «Організація». Які є види організацій?
3. Визначте тенденції розвитку організацій.
4. Що таке «культурне оточення»?
5. Чому об'єднання (організація) людей стало нормою їхнього життя?
6. Перерахуйте та охарактеризуйте основні ознаки організації.
7. Дайте характеристику видам неформальних організацій. Наведіть приклади таких організацій.
8. У чому полягає відмінність між простими і складними організаціями? Наведіть приклади простих і складних організацій.
9. Вкажіть загальні ознаки складних організацій.
10. Визначте основні цілі теорії управління.
11. Дайте характеристику сучасному інструментарію менеджменту.
12. Перерахуйте у хронологічному порядку школи менеджменту.

Тестові завдання з теми дисципліни

1. Організація – це:

- система, в основу якої покладено принцип доцільності, свідомого руху до поставленої мети;
- група людей, діяльність яких свідомо координується на досягнення загальної цілі або цілей;
- процес планування, координації, мотивації та контролю, потрібний для досягнення визначених цілей;
- господарська діяльність у конкретній сфері.

2. Спонтанна система соціальних зв'язків, норм і дій характеризує:

- формальну організацію;

- неформальну організацію;
- просту організацію;
- складну організацію.

3. Безособистісна система, в основі якої лежить принцип доцільності, свідомого руху до поставленої мети – це:

- формальна організація;
- неформальна організація;
- проста організація;
- складна організація.

4. Які є групи неформальних організацій?

- просоціальні та асоціальні;
- асоціальні й антисоціальні;
- просоціальні, соціальні та антисоціальні;
- прості та складні.

5. Управління (менеджмент) – це:

- система соціальних зв'язків, норм і дій, яка формується спонтанно, стихійно;
- процес планування, організації, мотивації і контролю, потрібний для того, щоб сформулювати й досягти цілей організації;
- Безособистісна система, в основі якої лежить принцип доцільності, свідомого руху до поставленої мети;
- господарська діяльність організацій в цілому або в її конкретній сфері.

6. Які основні ознаки складних організацій?

- наявність ресурсів; залежність від зовнішнього середовища;
- наявність структурних підрозділів;
- горизонтальний і вертикальний поділ праці;
- усі відповіді правильні.

7. У чому полягає різниця між підприємцем і менеджером?

- у лідерстві;
- у власності;
- у ризикованості;
- у доходах.

8. Менеджер – це:

- особа, що професійно займається управлінською діяльністю, повсякденно керує функціями компанії з метою збереження її основних пропорцій, особа, наділена повноваженнями приймати управлінські рішення і забезпечувати їхнє виконання;
- власник, що бере на себе всі ризики;
- найманий працівник;
- член наглядової ради.

ТЕМА 2 УПРАВЛІНСЬКА ДУМКА СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ

Питання програми

1. Зародження елементів управлінської думки у первісному суспільстві.
2. Розвиток управлінської думки у Шумері і Вавилоні.
3. Зародження управлінської думки в стародавньому Єгипті.
4. Особливості будови бюрократичної системи стародавнього Єгипту.
5. Становлення основних управлінських функцій в стародавньому Китаї.
6. Становлення управлінської думки у стародавній Індії. Соціально відповідальний підхід до державного регулювання в стародавній Індії.
7. Управлінська думка в стародавній Греції та стародавньому Римі.

Дайте відповіді на запитання:

1. Назвіть елементи управління, які існували у первісному суспільстві?
2. На які сектори поділялось господарство Шумеру?
3. Чому храмові господарства Шумеру потребували обліку їхньої господарської діяльності?
4. Дайте характеристику державного ладу Шумеру і Вавилону.
5. Які ключові норми регулювалися Кодексом Хамурапі?
6. Які реформи здійснив цар Навуходоносор?
7. Що зумовило існування в Єгипті великого управлінського апарату?
8. Яким чином враховувались трудові ресурси у древньому Єгипті?
9. Яка думка була визначальною в творі генерала Сан Цзу «Мистецтво війни»?
10. Назвіть основні засади конфуціанства.
11. Назвіть основні положення твору «Гуань-Цзи».
12. Дайте розгорнуту характеристику твору Каутильї «Артхашастра».
13. У чому полягала сутність економічних і політичних реформ Солона, їх значення.
14. Назвіть основну характерну рису грецької економіки і державного устрою.
15. Який внесок римлян у теорію управління?
16. У чому проявилися прогресивність реформ Діоклетіана?

Тестові завдання з теми дисципліни

1. **Один із принципів організації праці, започаткований у Стародавньому Єгипті, що надалі використовувався в інших цивілізаціях, має назву:**
– правило дев'яти;

- правило десяти;
- правило двадцяти;
- правило тридцяти.

2. Чим був зумовлений економічний підйом Шумеру в III тисячолітті?

- розвитком землеробського господарства на базі іригації та використанням металу;
- появою міст;
- розвитком писемності;
- розвитком торгівлі.

3. Найважливішим внеском Вавилону в управлінську думку слід вважати:

- Кодекс законів Хаммурапі;
- клинопис;
- організоване землеробство;
- Кодекс законів Навуходоносора.

4. У літературних джерелах Стародавнього Єгипту трапляється один із перших термінів, що визначав «професійну» управлінську діяльність:

- писар;
- візир;
- управитель;
- бригадир.

5. Скільки законів містить Кодекс Хаммурапі?

- 182;
- 282;
- 382;
- 392.

6. Яке ім'я носив видатний полководець Стародавнього Вавилону, що прославився і як талановитий будівельник, і як автор системи виробничого контролю на текстильних фабриках і зерноскладах?:

- Навуходоносор;
- Хаммурапі;
- Іпусер;
- Птаххотеп.

7. Хто із зазначених осіб не належить до відомих діячів Стародавнього Китаю?

- Сан Цзу;
- Конфуцій;
- Лао-Цзи;
- Ксенофонт.

8. Кому із представників Стародавнього Китаю належить висловлювання: «Планування бою, його численних варіантів – запорука успіху, шлях до перемоги»:

- Сан Цзу;
- Конфуцію;
- Лао-Цзи;
- Менсису.

9. Основним джерелом учень Конфуція є:

- трактат «Гуань-Цзи»;
- збірник «Люнь Юй»;
- «Артхашастра»;
- «Домоустрій».

10. Хто із зазначених осіб є відомим державним діячем Стародавньої Індії?

- Лао-Цзи;
- Конфуцій;
- Каутилью;
- Ксенофонт.

11. Яку писемне джерело Стародавньої Індії висвітлює теорію і практику управління державою?

- «Артхашастра»;
- «Махабхарата»;
- «Рамаяна»;
- «Атхарва-веда».

12. Кого із зазначених осіб не відносять до відомих державних діячів Стародавньої Греції?

- Сократа;
- Конфуція;
- Арістотеля;
- Ксенофонта.

13. Хто є автором праці «Домоустрій»?

- Сократ;
- Конфуцій;
- Арістотель;
- Ксенофонт.

14. Хто із зазначених осіб не належить до відомих державних діячів Стародавнього Риму?

- Катон;
- Варон;
- Колумелла;
- Ксенофонт.

15. Хто з представників Стародавнього Риму застосував принцип делегування повноважень?

- Катон;
- Варон;
- Діоклетіан;
- Колумелла.

ТЕМА 3 УПРАВЛІНСЬКА ДУМКА ЕПОХИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ТА ДОІНДУСТРІАЛЬНОЇ ЕПОХИ

Питання програми

1. Управлінська думка феодального періоду.
2. Значення хрестових походів для розвитку управління.
3. Роль католицької церкви у розвитку науки управління.
4. Управлінська думка у період ренесансу і реформації.
5. Вплив діяльності Мартіна Лютера та його послідовників на розвиток управління.
6. Історія розвитку та значення меркантилізму.
7. Томас Мен та його теорії.
8. Внесок фізіократів у розвиток управлінської думки.
9. Управлінська думка у доіндустріальній Англії.
10. Адам Сміт.
11. Роберт Оуен, його переконання і лідерські якості.

Дайте відповіді на запитання:

1. З якою метою на думку Св. Фоми Аквінського потрібно працювати?
2. Яке значення для розвитку управлінської думки мали Хрестові походи?
3. Яку значення мала католицька церква у феодальні часи і її відношення до матеріальних благ?
4. Дайте характеристику працям Макіавеллі і його основним принципам. Як трактується поняття «мораль» у працях Макіавеллі?
5. Вплив реформації на розвиток управлінської думки.
6. У чому полягають основні ідеї меркантилізму?
7. Чому промислова революція відбулася саме в Англії?
8. Дайте характеристику основним теоріям Томаса Мена.
9. Які основні положення теорій фізіократів?
10. Яка роль Адама Сміта у розвитку економічної думки?
11. Чому прогресивні ідеї Р. Оуена зазнали невдачі?

Тестові завдання з теми дисципліни

1. Католицька церква, що домінувала в часи раннього середньовіччя:

- звертала віру людей лише на загробне життя як розраду їхньому життю на землі;
- заохочувала прагнення до матеріальних благ, ведення торгівлі, одержання прибутку;
- вважала неправильним покірність і приниження, брак матеріального інтересу і ділової активності;
- розглядала працю як основну цінність і обов'язок кожної людини.

2. Система бухгалтерського обліку була узагальнена:

- Лукою Пачіоллі;
- хрестоносцями;
- Мартіном Лютером;
- Адамом Смітом.

3. Якими словами відображається головна суть меркантилізму?

- розвиток економіки залежить від розвитку сільського господарства;
- розвиток економіки залежить від розвитку церкви;
- гроші – це і є багатство;
- всі люди мають бути рівними.

4. Початок реформації було запроваджено:

- Ватиканом;
- Мартіном Лютером;
- Робертом Оуеном;
- хрестоносцями.

5. Найяскравішим представником організаторів зовнішньої торгівлі, талановитим систематизатором, що виклав теорію торговельного балансу був:

- Ніколо Макіавеллі;
- Томас Мен;
- Лука Пачіоллі;
- брати Соранцо.

6. Фізіократи пов'язували розвиток суспільства з:

- розвитком торгівлі;
- розвитком металургійної галузі;
- розвитком науки;
- розвитком сільського господарства.

7. Ідею про те, що єдиним регулятором в економіці має бути ринок і конкуренція, першим висунув:

- Джеймс Стюарт;
- Анн Роберт Жан Тюрго;

- Адам Сміт;
- Роберт Оуен.

8. Управлінським перетворенням в суспільстві Р. Оуен вважав:

- соціальне завдання;
- управлінське завдання;
- технічне завдання;
- інженерне завдання.

ТЕМА 4 УПРАВЛІНСЬКА ДУМКА З ЧАСІВ КИЇВСЬКОЇ РУСІ ДО XX СТОЛІТТЯ

Питання програми

1. Джерела вивчення української управлінської думки. Іпатіївський та Лаврентийський кодекси.
2. Господарювання в Київській Русі. Комплекс юридичних документів «Руської правди». «Повчання» Володимира Мономаха.
3. Соціально-економічний розвиток українських земель у XV–першій половині XVI ст.
4. Україна у складі Великого князівства Литовського. Магдебурзьке право, його значення для економічного розвитку. Норми Литовського Статуту.
5. Розвиток управлінської думки в Україні до середини XIX ст.
6. Переконавання та праці Михайла Балудянського.
7. Василь Назарович Каразін, його погляди.
8. Роль випускників Києво-Могилянської академії у становленні управлінської думки.
9. Раціоналізація поміщицького господарства другої половини XVIII–першої половини XIX ст.
10. Управлінська думка в Україні з другої половини XIX ст. до 1917 р.
11. Внесок у розвиток управління І. В. Вернадського.
12. Роль Михайла Туган-Барановського та його погляди щодо науки управління.

Дайте відповіді на запитання:

1. У чому полягає специфіка розвитку управлінської думки в Україні?
2. Якими були управлінські погляди й управлінська політика давньоруських князів?
3. Назвіть основні джерела вивчення управлінської думки в Київській Русі.
4. Які функції у добу Київської Русі виконував князь?

5. Роль церкви протягом періоду існування Київської Русі.
6. Охарактеризуйте організацію господарства й управлінські пріоритети на основі «Руської Правди» і «Повчання» Володимира Мономаха.
7. Визначте економічно незалежні та залежні верстви населення в Київській Русі.
8. Яким був державний лад у Великому Князівстві Литовському?
9. В чому полягає сутність та значення Магдебурзького права.
10. Який взаємозв'язок існує в розвитку управлінської думки в Україні і Росії (XVII-XIX ст.)?
11. Які положення М. А. Балудянського про проблеми праці становлять інтерес з погляду управління?
12. Як характеризував стан державного управління в Російській імперії В. Н. Каразін і які пропозиції він обґрунтував у зв'язку з цим?
13. Яка роль випускників Києво-Могилянської академії в розвитку економічної й управлінської думки в Україні?
14. У чому виявлявся процес централізації і русифікації українських земель і до яких наслідків у галузі національної управлінської думки він призвів?
15. Які наукові проблеми досліджував І. В. Вернадський?
16. Яку роль відіграв Н. Х. Бунге в розвитку економічної науки і практики державного управління?
17. У чому полягають сутність і значення класифікації напрямів економічної теорії, розробленої М. І. Туган-Барановським, для розвитку управлінської думки?
18. Розкрийте ідеї В. Н. Каразіна про самоврядування й оцініть спроби впровадження їх у життя.
19. Які чинники, на Ваш погляд, сприяли розвитку управлінської думки в Україні в XVIII-XIX ст., а які перешкоджали?

Тестові завдання з теми дисципліни

1. Комплекс юридичних документів «Руської правди» вчені розподіляють на 5 основних частин. Що тут зайве?

- «Повість минулих літ»;
- «Найдавніша Правда» або «Правда Ярослава»;
- доповнення до «Правди Ярослава»;
- «Правда Ярославичів».

2. Основні писемні джерела історії княжої України це:

- Іпатіївський і Лаврентіївський кодекси;
- «Повість минулих літ»;
- «Повчання Володимира Мономаха»;
- «Руська правда».

3. Найважливішим обов'язком князя була адміністративна функція, яку він здійснював:

- абсолютно самостійно;
- із своєю дружиною;
- самостійно або ж з урядниками (тисячники, сотники, десятники);
- з боярами.

4. Хто очолював княжий двір часів Київської Русі?

- двірський або дворецький;
- ключник;
- тіун;
- огнищний.

5. До економічно залежних верств населення в Київській Русі належали:

- рядовичі;
- закупи;
- холопи;
- усі відповіді правильні.

6. За яких умов вільна людина Київської Русі ставала рабом?

- якщо вільна особа добровільно продає себе за певну плату;
- якщо вона одружується з «рабою» (невільною жінкою) без попереднього договору з її власником про збереження для себе особистої свободи;
- якщо йде на службу тіуном або ключником, не визначивши умови й не уклавши угоду, що гарантують особисту свободу;
- усі відповіді правильні.

7. Хто належав до вільного населення Київської Русі?

- князі, бояри, духовенство, рядовичі;
- князі, бояри, духовенство, дружинники, міщани, ізгої;
- дружинники, міщани, ізгої, смерди, холопи;
- закупи, міщани, ізгої, смерди, холопи.

8. Магдебурзьке право – це:

- середньовічне міське право, за яким міста звільнялися від управління і суду великих земельних власників та створювали органи місцевого самоуправління;
- середньовічне міське право, за яким міста звільнялись від сплати мита;
- античне право;
- звичаєве право, започатковане у Київській Русі.

9. Хто був українським ученим економістом, який представляв погляди фізіократії, відомим реформатором у системі освіти та засновником Харківського університету?

- І. Вернадський;
- В. Каразін;

- М. Балудянський;
- П. Могила.

10. Якими кодексами керувались на українських землях, які були приєднані до Великого князівства Литовського протягом XVI–початку XIX ст.?

- «Повчання»;
- «Руська правда»;
- «Іпатіївський кодекс»;
- «Литовські статuti».

11. Хто не був випускником Києво-Могилянської академії?

- А. Самборський;
- М. Балудянський;
- М. Ліванов;
- І. Комов.

12. Хто брав активну участь у створенні Української академії наук?

- А. Самборський;
- М. Балудянський;
- В. Каразін;
- М. Туган-Барановський.

13. Чому сприяла реформа Російської імперії у 1861 році?

- індустріалізації і впровадженню досягнень технічного прогресу в усі галузі народного господарства;
- підвищенню продуктивності сільськогосподарського і промислового виробництва;
- відміні кріпосного права;
- усі відповіді вірні.

14. Російський царський уряд знищив всі ознаки самобутності державного ладу України у:

- 18 ст.;
- II половині 17 ст.;
- II половині 19 ст.;
- II половині 18 ст.–I половині 19 ст.

ТЕМА 5 ВИНИКНЕННЯ І РОЗВИТОК ШКОЛИ НАУКОВОГО УПРАВЛІННЯ

Питання програми

1. Розвиток менеджменту періоду промислової революції в Англії.
 2. Чарльз Беббідж, Ендрю Юр, Вільям Стенлі Джевонс.
 3. Виникнення і розвиток школи наукового управління в Америці.
- Загальна економічна ситуація в США.

4. Виникнення та розвиток наукової школи: Деніел Крейг МакКаллум, Генрі Варнум Пурр, Генрі Таун, Фредерік Тейлор, Генрі Лоуренс Гантт, Френк Банкерт Гілбрет і Ліліан Моллер Гілбрет, Гарріштон Емерсон.

5. Застосування принципів соціальної психології у розвитку управління.

Дайте відповіді на запитання:

1. У чому Ч. Беббідж бачив переваги поділу праці?
2. Яку схему розподілу прибутку пропонував Ч. Беббідж? У чому полягав мотивуючий ефект схеми винагороди робочих за Ч. Беббіджем?
3. У чому полягав основний принцип фабричної системи, визначений Ендрю Юром?
4. Чому Федеріка Тейлора назвали батьком наукового менеджменту?
5. У чому полягає суть економічної теорії Вільяма Стенлі Джевонса?
6. Визначте місце соціальної психології у розвитку управління.
7. Які були особливості промислової революції в Америці? В чому її відмінність від промислової революції в Англії?
8. Які форми управління пропонувалися Деніелом Крейгом МакКаллумом?
9. Визначте відмінність тлумачень Генрі Варнум Пурра від ідей Деніела Крейга МакКаллума.
10. У чому сутність підходу до менеджменту Генрі Тауна?
11. Визначте суть тарифної системи Тейлора.
12. У чому сутність основних принципів менеджменту за Ф. Тейлором?
13. У чому сутність «графічної інтерпретації менеджменту» Гантта?
14. Яку роль у практиці управління відіграють діаграми планування часу і управління роботою Гантта?
15. У чому сутність «принципів продуктивності» Емерсона?

Тестові завдання з теми дисципліни

- 1. Що передувало промисловій революції в Англії?**
 - війна з Францією;
 - аграрний переворот XV-XVI ст.;
 - аграрний переворот ІХХ ст.;
 - розвиток колоній.
- 2. Теорія позитивної і негативної корисності належить:**
 - Чарльзу Беббіджу;
 - Енрію Юру;
 - Вільяму Джевонсу;
 - Адаму Сміту.
- 3. Що стало результатом промислового перевороту в Англії?**
 - створена адекватна капіталізму машинна база і відбувалося швидке зростання промислового виробництва;

- відбулися зміни у структурі промислового виробництва, розширилися зовнішньоторговельні зв'язки;
- швидкими темпами зростали міста;
- усі відповіді правильні.

4. Хто створив формальну організаційну діаграму?

- Генрі Варнум Пурр;
- Деніел Крейг МакКаллум;
- Генрі Таун;
- Фредерік Тейлор.

5. Кого з науковців вважали батьком наукового менеджменту?

- Генрі Варнума Пурра;
- Деніела Крейга МакКаллума;
- Генрі Тауна;
- Фредеріка Тейлора.

6. Хто першим застосував фотоапарат і кінокамеру для дослідження рухів робітників?

- Генрі Варнум Пурр;
- Генрі Таун;
- подружжя Гілбертів;
- Фредерік Тейлор.

7. Хто з науковців не поділяв думки Тейлора щодо функціонального начальника і опублікував книгу «Дванадцять принципів продуктивності»?

- Генрі Таун;
- подружжя Гілбертів;
- Гарріштон Емерсон;
- Деніел Крейг МакКаллум.

8. Яка особливість щодо організації праці не характерна для Америки XIX ст.?

- використання машин і механізмів;
- лояльне відношення робітників до застосування машин;
- оплата пристойної заробітної плати робітникам;
- використання дитячої праці в більшій кількості, ніж в Англії.

ТЕМА 6 СТАНОВЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ШКОЛИ УПРАВЛІННЯ

Питання програми

1. Науковий внесок Анрі Файоля в теорію управління. Функції управління Анрі Файоля.
2. Принципи Анрі Файоля.
3. Форми організації, визначені Максом Вербером.

4. Закони і принципи організації Ліндала Урвіка.
5. Джеймс Муні і Ален Рейлі.
6. Функціональні сфери діяльності організацій.

Дайте відповіді на запитання:

1. Визначте основні засади школи адміністративного управління.
2. Схарактеризуйте принципи, сформульовані А. Файолем.
3. Назвіть якості та здібності, якими, згідно Файолю, має володіти менеджер.
4. Розкрийте сутність принципу «корпоративний дух».
5. У чому полягає сутність теорії «ідеальної бюрократії» М. Вебера?
6. Схарактеризуйте основні елементи «ідеального типу» адміністративної організації бюрократії за М. Вебером.
7. Які твердження Анрі Файоля розкрив і поглибив Ліндал Урвік?
8. Сутність і значення координації у поглядах Алена Рейлі і Джеймса Муні.

Тестові завдання з теми дисципліни

1. Яку кількість загальних принципів управління запропонував Анрі Файоль?

- 12;
- 16;
- 14;
- 7.

2. Які функції управління визначені Анрі Файолем?

- планування, організація, контроль, координація, мотивація;
- планування, організація, керівництво, координація, контроль;
- мотивація, планування, організація, керівництво, координація;
- планування, самоорганізація, контроль, координація.

3. Який тип законної влади не було визначено Вебером?

- раціонально-легальна влада, яка спирається на законність або право тих, хто піднявся до влади, можливості керувати;
- традиційна, яка спирається на віру в святість давніх традицій і законності статусу тих, хто здійснював владу;
- нелегальна, яка здійснює свою діяльність без належних повноважень;
- харизматична влада, яка ґрунтується на відданості до певної та виключної святості, героїзму, чи виняткових рисах характеру особистості.

4. Хто першими розкрили принцип делегування повноважень?

- Муні і Рейлі;
- подружжя Гілбертів;
- Генрі Таун і Фредерік Тейлор;
- правильної відповіді немає.

ТЕМА 7 ШКОЛА ЛЮДСЬКИХ ВЗАЄМИН

Питання програми

1. Причини виникнення школи людських взаємин, її особливості.
2. Хоторнські експерименти Джоржа Елтона Мейо.
3. Гюго Мюнстерберг – батько школи промислової психології.
Основні завдання психотехніки Мюнстерберга.
4. Філософія бізнесу Меррі Фоллет. Основні елементи концепції управління, визначені М. Фоллет.
5. Наукові погляди Фріца Ротлісбергера.

Дайте відповіді на запитання:

1. Що було передумовою виникнення школи людських відносин?
2. Визначте основні засади школи «людських відносин».
3. У чому полягає значення результатів хоторнських експериментів?
4. Чим пояснював Мейо зростання продуктивності?
5. У яких аспектах досліджував поведінку людей Гюго Мюнстерберг?
6. Сутність філософії менеджменту М. Фоллет.
7. Який шлях вирішення питань, породжуваних груповими конфліктами, визнавала М. Фоллет?
8. Які три основні завдання психотехніки розрізняв Мюнстерберг?
9. У чому новизна поглядів Фріца Джулеса Ротлісбергера?

Тестові завдання з теми дисципліни

1. ***Хто безпосередньо брав участь в Хоторнських експериментах?***
 - Гюго Мюнстерберг;
 - Меррі Фоллет;
 - Джорж Елтон Мейо;
 - Генрі Таун.
2. ***Хто вважається батьком школи промислової психології?***
 - Гюго Мюнстерберг;
 - Меррі Фоллет;
 - Джорж Елтон Мейо;
 - Генрі Таун.
3. ***Хто з науковців проводив консультації із Лігою Націй та Міжнародною організацією праці у Женеві?***
 - Гюго Мюнстерберг;
 - Меррі Фоллет;
 - Джорж Елтон Мейо;
 - Генрі Таун.

4. Хто з науковців вважав, що будь-яка формальна організація має доповнюватися неформальною організацією, яка ґрунтується на моральних аспектах взаємодії та симпатіях людей?

- Гюго Мюнстерберг;
- Меррі Фоллет;
- Фріц Ротлісбергер;
- Джордж Елтон Мейо.

ТЕМА 8 ШКОЛА ПОВЕДІНКОВИХ НАУК

Питання програми

1. Загальна характеристика школи поведінкових наук.
2. Абрахам Маслоу. Теорія ієрархії потреб.
3. Фредерик Герцберг. Дуглас Мак-Грегор. Теорія «Х» та «Y».
4. Кріс Арджиріс. «Теорія поведінки людини».
5. Ренсисеми управління Лайкерта.
6. Ідея про ідеальні типи організації Вільяма Оучі.
7. Основні положення і правила управління людьми для ефективної роботи організації. Теорія «Z».
8. Поняття внутрішнього і зовнішнього середовища організації Джорджа Каспара Гоманса.

Дайте відповіді на запитання:

1. У чому полягає основна мета школи поведінкових наук?
2. У чому полягає сутність теорії ієрархії потреб А. Маслоу?
3. Чому теорія потреб А. Маслоу набула наукового поширення?
4. Сутність теорії «Х» та «Y» Д. Мак-Грегора.
5. Наведіть основні характеристики організацій, які визначив К. Лайкерт.
6. Які захисні механізми відповідно до тлумачень К. Арджиріса можуть використовувати працівники?
7. Визначте основні положення та правила управління людьми, які сформулював В. Оучі.
8. Визначте поняття внутрішнього та зовнішнього середовища за Джорджем Гомансом.
9. Назвіть основні елементи зовнішнього середовища (за Гомансом)

Тестові завдання з теми дисципліни

1. Яку теорію взяли за основу для подальшого розвитку представники школи поведінкових наук?

- Фредерика Тейлора;

- Дугласа Мак-Грегора;
- Абрахама Маслоу;
- Кріса Арджиріса

2. Визначте ланцюг потреб у послідовності, встановлений А. Маслоу.

- фізіологічні потреби, потреби в безпеці, соціальні потреби, потреби у повазі, потреби у самореалізації;
- фізіологічні потреби, соціальні потреби, потреби в безпеці, потреби у повазі, потреби у самореалізації;
- потреби в безпеці, фізіологічні потреби, соціальні потреби, потреби у повазі, потреби у самореалізації;
- потреби у самореалізації, фізіологічні потреби, потреби в безпеці, соціальні потреби, потреби у повазі

3. Який із чинників не належить до мотиваторів Герцберга?

- визнання;
- відповідальність;
- заробітна плата;
- кар'єрне зростання

4. Яке твердження відповідає теорії «Х» Дугласа Мак-Грегора?

- середня людина прагне працювати;
- середня людина не любить працювати і за можливості уникає роботи;
- людині витрачати моральні і фізичні сили на роботу так само природно, як відпочивати або грати;
- людину можна стимулювати на працю, якщо дати їй можливість повністю розкритися.

5. Хто розробив теорію «незрілість-зрілість поведінки людини»?

- Фредерик Герцберг;
- Дуглас Мак-Грегор;
- Кріс Арджиріс;
- Ренсис Лайкерт

6. Хто розробив теорію Z?

- Дуглас Мак-Грегор;
- Кріс Арджиріс;
- Ренсис Лайкерт;
- Вільям Оучі;

7. Хто вперше визначив поняття внутрішнього і зовнішнього середовища організації?

- Кріс Арджиріс;
- Ренсис Лайкерт;
- Джордж Гоманс;
- Вільям Оучі.

ТЕМА 9 КІЛЬКІСНА ШКОЛА

Питання програми

1. Основні підходи до управління.
2. Системний підхід. Теорія загальних систем Людвіга фон Берталанфі та Кеннета Боулдінга.
3. Концепція управління згідно з цілями Пітера Друкера.
4. Дослідження Томаса Пітерса і Роберта Уотермана та Річарда Паскаля і Ентоні Атоса.
5. Ключові складові концепції «7-S».
6. Ситуаційний підхід. Ігор Ансофф.
7. Підхід Майкла Портера. Процесний підхід.

Дайте відповіді на запитання:

1. У чому полягає сутність системного підходу до управління?
2. У чому полягає сутність ситуаційного підходу до управління?
3. У чому полягає сутність процесного підходу до управління?
4. Схарактеризуйте погляди Берталанфі щодо системного підходу в управлінні.
5. З яких дій, на думку П. Друкера, має складатися процес управління згідно з концепцією МВО?
6. Наведіть ключові складові концепції «7-S».
7. Визначте та схарактеризуйте елементи концепції стратегічного управління І. Ансоффа.
8. Схарактеризуйте три види загальних стратегій, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності.

Тестові завдання з теми дисципліни

1. Системний підхід – це:

- спосіб мислення щодо організації й управління;
- набір чітко визначених принципів і настанов;
- врахування результатів управлінських рішень у різних ситуаціях;
- розгляд функцій управління як взаємозалежних.

2. Ситуаційний підхід – це:

- спосіб мислення щодо організації й управління;
- набір чітко визначених принципів і настанов;
- врахування результатів управлінських рішень у різних ситуаціях;
- розгляд функція управління як взаємозалежних.

3. Концепція управління згідно з цілями розроблена:

- Людвігом фон Берталанфі;
- Кеннетом Боулдінгом;

- Пітером Друкером;
- Ігорем Ансоффом.

4. Що не включалося до процесу управління за цілями?

- формування чітких, лаконічних визначень цілей;
- розробка реалістичних планів, їх досягнення;
- систематичний контроль, здійснення коригувальних заходів;
- використання теорії загальних систем.

5. Висновок, що ефективна організація формується на базі семи взаємопов'язаних складових, зміна кожної з яких вимагає відповідної зміни інших шести, сформулювали:

- Томас Пітерс, Роберт Уотерман, Річард Паскаль, Ентоні Атос;
- Людвиг фон Берталанфі, Кеннет Боулдінг;
- Ігор Ансофф і Пітер Друкер;
- Фредерік Тейлор і Адам Сміт.

6. Суть ситуаційного підходу полягає в тому, що:

- функції управління розглядаються як взаємозалежні;
- одні й ті ж функції управління по-різному реалізуються в конкретних ситуаціях;
- ефективна організація формується на базі семи взаємопов'язаних складових;
- правильної відповіді немає.

7. Хто з науковців запропонував використовувати різні стратегії залежно від мети компанії?

- Річард Паскаль;
- Ентоні Атос;
- Ігор Ансофф;
- Пітер Друкер.

8. Хто є автором теорії конкурентних переваг країн?

- Ентоні Атос;
- Ігор Ансофф;
- Пітер Друкер;
- Майкл Портер.

ТЕМА 10 ЯПОНСЬКА МОДЕЛЬ МЕНЕДЖМЕНТУ

Питання програми

1. Основні теоретики та практики японської моделі менеджменту.
2. Ознаки японського управління.
3. Система менеджменту в Японії.
4. Юридично-правові аспекти функціонування організацій в Японії.

Дайте відповіді на запитання:

1. Соціальна і політична ситуація в Японії після II Світової війни.
2. Формування управлінської думки японськими бізнесменами.
3. Дайте характеристику шістьом ознакам японського менеджменту, визначеним Хідеки Йошихарою.
4. Які особливості системи довічного найму?
5. В чому полягає сутність системи кадрової ротації?
6. Що передбачає система підготовки на робочому місці?
7. Яка система оплати праці на японських підприємствах?

Тестові завдання з теми дисципліни

- 1. Підґрунтям японської системи менеджменту не є:**
 - історично сформовані традиції групової згуртованості;
 - природжена спрямованість до створення високоякісної продукції;
 - економія і ощадливість як риси японського характеру;
 - індивідуалізм.
- 2. Що не є складовою системи японського менеджменту?**
 - система довічного найму;
 - система кадрової ротації;
 - система підготовки на робочому місці;
 - авторитарна система управління.
- 3. Для японської системи оплати праці характерним є:**
 - найнижча в світі диференціація оплати праці;
 - найвища в світі диференціація оплати праці;
 - встановлення найвищої заробітної плати молодим спеціалістам;
 - незалежність окладів менеджерів від результатів роботи підприємства.

ТЕМА 11 УПРАВЛІНЬСЬКА ДУМКА В УКРАЇНІ В РАДЯНСЬКИЙ ТА ПОСТРАДЯНСЬКИЙ ПЕРІОДИ

Питання програми

1. Періоди розвитку управлінської думки в Україні в радянський і пострадянський періоди.
2. Підходи до управління в радянській Україні: організаційно-технологічний, комплексний, технічний.
3. Представники управлінської думки в Україні.
4. Проблеми управління в Україні та тенденції розвитку.

Дайте відповіді на запитання:

1. Назвіть періоди розвитку управлінської думки в Україні.
2. Дайте характеристику підходам до управління в радянській Україні.
3. Визначте напрями діяльності українських вчених щодо розвитку управління в 20-40 роки 20 ст.
4. Основні риси управлінської думки в Україні в 50-60 роки 20 ст.
5. Особливості розвитку управлінської думки в 80 роки 20 ст.
6. Основні проблеми розвитку менеджменту в Україні.
7. Сучасні напрями подальшого розвитку управлінської думки.

Тестові завдання з теми

- 1. Ідею безпаперової технології в управлінні запропонував:**
 - Михайло Волобуєв;
 - Віктор Глушков;
 - Валерій Терещенко;
 - Микола Чумаченко.
- 2. Хто вважається найактивнішим представником організаційно-технічного підходу до розуміння предмета і принципів управління?**
 - П. Керженцев;
 - Ф. Дунаєвський;
 - О. Розмирович;
 - О. Богданов.
- 3. Відмінність теорії О. Гастєва від теорії Ф. Тейлора полягає в наступному:**
 - акцент на вирішальній ролі людського чинника;
 - детальніше врахування поточної кон'юнктури ринку і стратегій конкурентів;
 - створення управлінської піраміди зверху вниз;
 - урахування адміністративного ресурсу.
- 4. Що було розроблено Ф. Дунаєвським на кілька десятиліть раніше, ніж на Заході ?**
 - була розроблена система соціального забезпечення на підприємстві;
 - підкреслювалася важливість акумуляції та наукового обґрунтування вдалих зразків рішень;
 - порушувалися проблеми використання системного і ситуаційного підходу;
 - формувалася система створення особливої корпоративної культури на підприємстві.
- 5. Який вид менеджменту утворився в постсоціалістичних країнах?**
 - менеджмент радянської моделі;
 - менеджмент здорового глузду;

- менеджмент, представлений західними фірмами, що діють на українському ринку;
- усі відповіді правильні.

6. Сучасний менеджмент насамперед має орієнтуватися на:

- нові технології;
- максимальну самостійність усіх рівнів ієрархії управління;
- досягнення всіх можливих цілей;
- інтереси власників і засновників організації.

7. Яка найцінніша риса менеджера XXI ст.?

- постійне збагачення людини як носія інтелектуального капіталу;
- забезпечення ефективності людської праці;
- пошук раціональних шляхів виконання роботи;
- справедлива й чесна система взаємовідносин із персоналом.

ТЕСТ «ДІАГНОСТИКА КОМУНІКАТИВНИХ І ОРГАНІЗАТОРСЬКИХ ЗДІБНОСТЕЙ (КОС-2)»

Методика визначення комунікативних і організаторських здібностей містить 40 питань. На кожне питання слід відповісти «так» (+) або «ні» (–). Якщо вам складно вибирати відповіді, потрібно все-таки обрати між двома альтернативами. Час на виконання: 10–15 хвилин.

Питання тесту

1. Чи є у вас прагнення до вивчення людей і знайомств із різними людьми?
2. Чи подобається вам займатися громадською роботою?
3. Чи довго вас турбує почуття образи, завданої вам ким небудь із ваших товаришів?
4. Чи завжди вам складно орієнтуватися в критичній ситуації?
5. Чи багато у вас друзів, з якими ви постійно спілкуєтеся?
6. Чи часто вам вдається схилити більшість своїх товаришів до прийняття ними вашої думки?
7. Чи правильно, що вам приємніше і простіше проводити час за книгами або за яким-небудь іншим заняттям, ніж із людьми?
8. Якщо виникли перешкоди у здійсненні ваших намірів, чи легко вам відмовитися від своїх намірів?
9. Чи легко ви встановлюєте контакти з людьми, які старші за вас за віком?
10. Чи любите ви придумувати або організовувати із своїми товаришами різні ігри та розваги?
11. Чи складно вам включатися в нові для вас компанії (колективи)?
12. Чи часто ви відкладаєте на потім справи, які потрібно виконати сьогодні?
13. Чи легко вам вдається встановлювати контакти та спілкуватися з незнайомими людьми?
14. Чи прагнете ви домогтися того, щоб ваші товариші діяли відповідно до вашої думки?
15. Чи важко ви освоюєтеся в новому колективі?
16. Чи правда, що у вас не буває конфліктів із товаришами через невиконання ними своїх обіцянок, зобов'язань, обов'язків?
17. Чи прагнете ви при нагоді познайомитися і поговорити з новою людиною?
18. Чи часто при вирішенні важливих справ ви приймаєте ініціативу на себе?
19. Чи дратують вас люди та чи хочеться вам побути на самоті?
20. Чи правда, що ви погано орієнтуєтеся в незнайомій для вас обстановці?

21. Чи подобається вам постійно знаходитися серед людей?
22. Чи виникає у вас роздратування, якщо вам не вдається закінчити розпочату справу?
23. Чи відчуваєте ви незадоволення, якщо доводиться проявити ініціативу, щоб познайомитися з новою людиною?
24. Чи правда, що ви втомлюєтеся від частого спілкування з товаришами?
25. Чи любите ви брати участь у колективних іграх?
26. Чи часто ви виявляєте ініціативу при вирішенні питань, які зачіпають інтереси ваших товаришів?
27. Чи правда, що ви відчуваєте себе невпевнено серед незнайомих людей?
28. Чи правда, що ви не завжди прагнете довести свою правоту?
29. Чи вважаєте ви, що вам не становить особливих труднощів ввести пожвавлення в малознайому групу?
30. Чи приймаєте ви участь у громадській роботі в школі (у навчальному закладі, на виробництві)?
31. Чи прагнете ви обмежити коло своїх знайомих?
32. Чи правильно, що ви не прагнете відстоювати свою думку або рішення, якщо воно не одразу було прийнято товаришами?
33. Чи відчуваєте ви себе невимушено, потрапивши в незнайомий колектив?
34. Чи охоче ви приступаєте до організації різних заходів для своїх товаришів?
35. Чи правда, що ви не відчуваєте себе досить упевненим і спокійним, коли доводиться говорити що-небудь великій групі людей?
36. Чи часто ви спізнюєтеся на ділові зустрічі, побачення?
37. Чи правда, що у вас багато друзів?
38. Чи часто ви опиняєтеся в центрі уваги своїх товаришів?
39. Чи часто ви стривожені й відчуваєте незручність при спілкуванні з малознайомими людьми?
40. Чи правда, що ви не дуже впевнено почуваете себе в оточенні великої групи своїх товаришів?

Ключ до тесту

Комунікативні здібності визначають ключові відповіді на такі питання: Так (+) – 1, 5, 9, 13, 17, 21, 25, 29, 33, 37; Ні (–) – 3, 7, 11, 15, 19, 23, 27, 31, 35, 39.

Організаторські здібності визначають ключові відповіді на такі питання: Так (+) – 2, 6, 10, 14, 18, 22, 26, 30, 34, 38; Ні (–) – 4, 8, 12, 16, 20, 24, 28, 32, 36, 40.

Обробка результатів тесту

Максимальна кількість балів окремо за кожним параметром – 20. Підраховуються бали окремо за комунікативними та окремо за організаторськими здібностями за допомогою ключа для обробки даних «КОС-2». За кожну відповідь «так» або «ні» для висловлювань, які збігаються із зазначеними в ключі окремо за відповідними здібностями, приписується один бал.

Експериментально встановлено п'ять рівнів комунікативних і організаторських здібностей. Зразок розподілу балів за цими рівнями показано нижче.

Рівні комунікативних і організаторських здібностей

Сума балів 1–4 – рівень дуже низький.

Сума балів 5–8 – рівень низький.

Сума балів 9–12 – рівень середній.

Сума балів 13–16 – рівень високий.

Сума балів 17–20 – рівень найвищий.

Сума балів 1–4 говорить про низький рівень вияву комунікативних і організаторських здібностей.

Сума балів 5–8 говорить про комунікативні та організаторські здібності на рівні нижче середнього. Такі люди не прагнуть до спілкування, вважають за краще проводити час наодинці. У новій компанії або колективі відчують себе скуто. Зазнають труднощів у встановленні контактів із людьми. Не відстоюють свою думку, важко переживають образи. Рідко виявляють ініціативу, уникають прийняття самостійних рішень.

Сума балів 9–12 характеризує середній рівень вияву комунікативних та організаторських здібностей. Такі особистості прагнуть до контактів з людьми, відстоюють своє, однак потенціал їх здібностей не відрізняється високою стійкістю. Потрібна подальша виховна робота з формування та розвитку цих якостей особистості.

Сума балів 13–16 свідчить про високий рівень вияву комунікативних та організаторських здібностей піддослідних. Люди не губляться у нових обставинах, швидко знаходять друзів, прагнуть розширити коло своїх знайомих, допомагають близьким і друзям, виявляють ініціативу в спілкуванні, здатні приймати рішення в складних, нестандартних ситуаціях.

Сума балів 17–20 – вищий рівень комунікативних та організаторських здібностей. Це свідчить про те, що у таких людей сформована потреба в комунікативній і організаторській діяльності. Вони швидко орієнтуються у важких ситуаціях. Невимушено поведуть себе у новому колективі. Ініціативні. Приймають самостійні рішення. Відстоюють свою думку і

домагаються прийняття своїх рішень. Люблять організовувати ігри, різні заходи. Наполегливі і натхненні у діяльності.

ТЕСТ НА ЛІДЕРСТВО

Методика «Лідер»: потрібно відповісти на 50 запитань: з двох запропонованих варіантів відповіді на кожне питання вибрати тільки один.

Зауваження. Висновки тесту – це результат застосування певної методики для оцінки стану особистості на момент тестування. Тобто результат – не догма, а оцінка на даний момент. Окрім того, слід пам'ятати, що лідерські здібності можна розвинути, працюючи над собою.

Питання тесту

1. Чи часто ви буваєте в центрі уваги оточення?
а) так;
б) ні.
2. Чи вважаєте ви, що багато хто з оточення займають вище положення, ніж ви?
а) так;
б) ні.
3. Перебуваючи на зборах людей, рівних вам за службовим чи життєвим становищем, чи відчуваєте ви бажання не висловлювати свої думки, навіть коли це необхідно?
а) так;
б) ні.
4. Коли ви були дитиною, чи подобалося вам бути лідером серед однолітків?
а) так;
б) ні.
5. Чи відчуваєте ви задоволення, коли вам вдається переконати когось у чомусь?
а) так;
б) ні.
6. Чи трапляється, що вас називають нерішучою людиною?
а) так;
б) ні.
7. Чи згодні ви з твердженням «Все найкорисніше у світі є результатом діяльності невеликої кількості видатних людей»?
а) так;
б) ні.
8. Чи відчуваєте ви нагальну необхідність у пораднику, який міг би спрямувати вашу професійну активність?
а) так;
б) ні.

9. Чи втрачали ви іноді холонокровність у розмові з людьми?
- а) так;
 - б) ні.
10. Чи приносить вам задоволення бачити, що оточуючі побоюються вас?
- а) так;
 - б) ні.
11. Чи намагаєтеся ви займати за столом (на зборах, в компанії тощо) таке місце, яке дозволяло б вам бути в центрі уваги і контролювати ситуацію?
- а) так;
 - б) ні.
12. Чи вважаєте ви, що вражаєте (дивуєте) людей?
- а) так;
 - б) ні.
13. Чи вважаєте ви себе мрійником?
- а) так;
 - б) ні.
14. Чи ви губитеся (втрачаєте впевненість), якщо люди, що оточують вас, висловлюють незгоду з вами?
- а) так;
 - б) ні.
15. Чи траплялося вам за особистою ініціативою займатися організацією робочих, спортивних та інших команд і колективів?
- а) так;
 - б) ні.
16. Якщо те, що ви намітили, не дало очікуваних результатів, то ви:
- а) будете раді, якщо відповідальність за цю справу покладуть на когось іншого;
 - б) візьмете на себе відповідальність і самі доведете справу до кінця.
17. Яка з цих двох думок вам ближча?
- а) справжній керівник повинен уміти робити ту справу, якою він керує, і особисто брати участь в ній;
 - б) справжній керівник повинен тільки вміти керувати іншими й не обов'язково робити справу сам.
18. З ким ви вважаєте за краще працювати?
- а) з покірними людьми;
 - б) з незалежними і самостійними людьми.
19. Чи намагаєтеся ви уникати гострих дискусій?
- а) так;
 - б) ні.
20. Коли ви були дитиною, чи часто ви стикалися з владністю батьків?
- а) так;
 - б) ні.

21. Чи вмієте ви у дискусії на професійну тему залучити на свою сторону тих, хто раніше був із вами не згоден?

а) так;

б) ні.

22. Уявіть собі таку сцену: під час прогулянки з друзями в лісі ви заблукали. Наближається вечір, і потрібно приймати рішення. Що ви будете робити?

а) дасте можливість прийняти рішення найбільш компетентному з вас;

б) просто не будете нічого робити, розраховуючи на інших.

23. Є таке прислів'я «Краще бути першим на селі, ніж останнім в місті». Чи справедливим є воно?

а) так;

б) ні.

24. Чи вважаєте ви себе людиною, яка впливає на інших?

а) так;

б) ні.

25. Чи може невдача в прояві ініціативи змусити вас більше ніколи цього не робити?

а) так;

б) ні.

26. Хто, на ваш погляд, справжній лідер?

а) найбільш компетентна особа;

б) особа, у якої найсильніший характер.

27. Чи завжди ви намагаєтеся зрозуміти та гідно оцінити людину?

а) так;

б) ні.

28. Чи поважаєте ви дисципліну?

а) так;

б) ні.

29. Який з наступних двох керівників є кращим?

а) той, який все вирішує сам;

б) той, який завжди радиться і прислухається до думок інших.

30. Який з наступних стилів керівництва, на вашу думку, найкращий для роботи установи того типу, в якому ви працюєте/навчаєтесь?

а) колегіальний;

б) авторитарний.

31. Чи часто у вас створюється враження, що інші зловживають вами?

а) так;

б) ні.

32. Який з наступних двох «портретів» більше нагадує вас?

а) людина з гучним голосом, виразними жестами, за словом у кишеню не полізе;

б) людина із спокійним, тихим голосом, стриманий, задумливий.

33. Як ви поведете себе на зборах і нараді, якщо вважаєте вашу думку єдино правильною, але інші з цим не згодні?

- а) промовчу;
- б) буду відстоювати свою думку.

34. Чи підпорядковуєте ви свої інтереси та поведінку іншим людям у справі, якою займаєтеся?

- а) так;
- б) ні.

35. Чи виникає у вас відчуття тривоги, якщо на вас покладено відповідальність за якусь важливу справу?

- а) так;
- б) ні.

36. Що б ви хотіли?

- а) працювати під керівництвом хорошої людини;
- б) працювати самостійно, без керівника.

37. Як ви ставитеся до твердження «Для того, щоб сімейне життя було хорошим, потрібно, аби рішення в сім'ї приймав один із подружжя»?

- а) згоден;
- б) не згоден.

38. Чи траплялося вам купувати що-небудь під впливом думок інших людей?

- а) так;
- б) ні.

39. Чи вважаєте ви свої організаторські здібності хорошими?

- а) так;
- б) ні.

40. Як ви поводитесь, зіткнувшись із труднощами?

- а) у мене опускаються руки;
- б) у мене з'являється сильне бажання їх подолати.

41. Чи робите ви зауваження людям, якщо вони цього заслуговують?

- а) так;
- б) ні.

42. Чи вважаєте ви, що ваша нервова система здатна витримати життєві навантаження?

- а) так;
- б) ні.

43. Як ви вчините, якщо вам запропонують здійснити реорганізацію закладу, де ви працюєте/навчаєтесь?

- а) введу потрібні зміни негайно;
- б) не буду поспішати і спершу все ретельно обміркую.

44. Чи зумієте ви перервати занадто балакучого співрозмовника, якщо це потрібно?

- а) так;
- б) ні.

45. Чи згодні ви з твердженням «Для того, щоб бути щасливим, треба жити непомітно»?
- а) так;
 - б) ні.
46. Чи вважаєте ви, що кожна людина має зробити що-небудь видатне?
- а) так;
 - б) ні.
47. Ким ви хотіли б стати?
- а) художником, поетом, композитором, ученим;
 - б) видатним керівником, політичним діячем.
48. Яку музику вам приємніше слухати?
- а) могутню і урочисту;
 - б) тиху і ліричну.
49. Чи відчуваєте ви хвилювання, чекаючи зустрічі з важливими і відомими людьми?
- а) так;
 - б) ні.
50. Чи часто ви зустрічали людей з більш сильною волею, ніж ваша?
- а) так;
 - б) ні.

Оцінка результатів і висновки

Відповідно до наступного ключа визначається сума набраних балів.

Ключ до тесту

1а, 2а, 3б, 4а, 5а, 6б, 7а, 8б, 9б, 10а, 11а, 12а, 13б, 14б, 15а, 16б, 17а, 18б, 19б, 20а, 21а, 22а, 23а, 24а, 25б, 26а, 27б, 28а, 29б, 30б, 31а, 32а, 33б, 34а, 35б, 36б, 37а, 38б, 39а, 40б, 41а, 42а, 43а, 44а, 45б, 46а, 47б, 48а, 49б, 50б.

Обробка результатів тесту

За кожну відповідь, що збігається з ключовим, – 1 бал, в іншому випадку – 0 балів. Якщо сума балів виявилася до 25 балів, то якості лідера виражені слабо. Якщо сума балів у межах від 26 до 35, то якості лідера виражені середньо. Якщо сума балів виявилася рівною від 36 до 40, то лідерські якості виражені сильно. І, нарешті, якщо сума балів більше, ніж 40, то ця людина як лідер схильна до диктату.

ТЕСТ №1 «ДІАГНОСТУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ»

Методика діагностування лідерських якостей передбачає отримання від респондента відповідей на 50 питань. Відповідь на кожне з питань має бути однозначною: «так» (+) чи «ні» (–), або «а» чи «б». Навіть якщо

вибирати однозначну відповідь проблематично, потрібно обрати одну з альтернатив. Відведений час на проходження тесту – до 15 хвилин. Слід мати на увазі, що результат тестування за даною методикою відображає стан особистості в моменті, тобто з часом отриманий результат тесту може бути відмінним, оскільки респондент має можливість розвинути свої лідерські якості завдяки спеціальним тренінгам та самовдосконаленню.

Перелік питань тесту

1. Ви часто опиняєтесь в центрі уваги оточуючих вас людей?
2. Ви вважаєте, що доволі багато людей з вашого оточення займають в суспільстві (робочому колективі) вище за вас положення?
3. Перебуваючи в колі рівних вам людей (за соціальним чи службовим положенням), ви відчуваєте труднощі з висловленням вголос власної думки, навіть якщо це потрібно, чи воліли б промовчати?
4. Чи подобалося вам в дитинстві бути лідером в компанії однолітків?
5. Чи відчуваєте ви задоволення, коли вам вдалося переконати когось в своїй правоті чи ще у чомусь?
6. Чи називають вас іноді нерішучим?
7. Чи погоджуєтесь ви з тезою про те, що у світі усі значущі і корисні речі створені в результаті діяльності незначної групи винятково обдарованих людей?
8. Чи відчуваєте ви потребу, аби хтось спрямував вашу професійну діяльність і давав поради?
9. У розмові з іншими людьми ви часто виявляєте свої емоції, втрачаючи холонокровність?
10. Чи приємно вам відчувати, що оточуючі трохи вас побоюються?
11. Перебуваючи на нараді, в компанії тощо, ви стараєтесь зайняти за столом місце, щоб опинитися в центрі уваги присутніх та контролювати ситуацію?
12. Чи вважаєте ви, що вам вдається вражати (дивувати) людей?
13. Ви мрійник?
14. Чи ніяковієте ви, коли оточуючі вас люди висловлюють незгоду з вашою думкою?
15. Чи займалися ви колись за власною ініціативою організацією колективу (робочого, спортивного, творчого)?
16. Якщо ви не досягаєте очікуваного результату, ви:
 - а) радієте, якщо вирішення цієї задачі доручають комусь іншому;
 - б) наполягаєте на тому, щоб продовжити зусилля і вирішити цю задачу самостійно.
17. З яким з тверджень ви погоджуєтесь:
 - а) хороший керівник повинен вміти виконувати роботу, яку він доручив виконавцям, та, за необхідності, брати в ній особисту участь;

б) хороший керівник організовує роботу підлеглих, та лише здійснює управлінські функції, не беручи особистої участі в робочих процесах.

18. З якими людьми вам легше працювати?

а) з покiрними виконавцями;

б) з незалежними i самостійними працівниками, які мають власну думку.

19. Чи прагнете ви уникати гострих суперечок i дискусій?

20. Чи часто в дитинстві ви стикалися з безапеляційною владністю когось з батьків?

21. Чи здатні ви у професійній дискусії переконати у своїй правоті тих, хто був не згоден з вами?

22. Що ви зробите, якщо опинитесь з групою людей в екстремальній ситуації?

а) будете надавати перевагу рішенням чи порадам найбільш компетентної людини;

б) не будете робити нічого, покладаючись на інших.

23. Чи справедливим є прислів'я «Краще бути першим у селі, аніж останнім в місті»?

24. Чи легко впливаєте ви на думку інших?

25. Чи змусить вас провал вашої ініціативи ніколи більше не робити цього?

26. Кого ви вважаєте справжнім лідером?

а) найбільш компетентну людину;

б) людину, яка має сильніший характер.

27. Чи завжди ви намагаєтесь об'єктивно оцінювати людей?

28. Чи приділяєте ви велике значення дисципліні?

29. Який з керівників кращий?

а) той, хто приймає рішення самостійно;

б) той, хто завжди дослухається до порад i думок інших.

30. Який із стилів керівництва найкраще підходить для установи, де ви навчаєтесь/працюєте?

а) авторитарний;

б) колегіальний.

31. Часто у вас виникає враження, що люди вами зловживають?

32. Який з типів людей нагадує вас?

а) людина з яскравими емоціями, позами, жестами, гучним голосом;

б) стримана спокійна людина з тихим голосом.

33. Як ви відреагуєте на незгоду оточуючих, якщо ви переконані в тому, що ваша думка правильна?

а) не буду сперечатися;

б) буду дискутувати i відстоювати власну думку.

34. Чи здатні ви підпорядкувати власні інтереси справі (іншим людям)?

35. Чи тривожить вас відповідальність за доручену вам роботу?

36. Як вам легше працювати?
- а) під керівництвом досвідченого фахівця;
 - б) самостійно.
37. Чи погоджуєтесь ви з тезою про те, що запорукою благополуччя в сім'ї є право на остаточні рішення лише однієї людини?
- а) згоден;
 - б) не згоден.
38. Чи купувати ви щось через вплив чи наполягання інших людей?
39. Чи вважаєте ви себе здібним організатором?
40. Коли ви стикаєтесь з труднощами, то:
- а) опускаєте руки;
 - б) відчуваєте бажання подолати їх.
41. Чи робите ви заслужені зауваження стороннім людям?
42. Чи вважаєте ви власну нервову систему достатньо міцною, аби витримувати життєві труднощі?
43. Якщо вам довелося б реорганізовувати закладу, у якому ви навчаєтесь/працюєте, що ви робитимете?
- а) розпочну негайні зміни;
 - б) ретельно, без поспіху обміркую необхідність тих чи інших змін.
44. Чи здатні ви переривати співрозмовників, якщо в цьому є потреба?
45. Щоб бути щасливим, слід жити непомітно. Ви згодні?
46. Чи вважаєте ви, що кожна людина має прагнути зробити в житті щось видатне?
47. В якій царині діяльності ви б хотіли себе проявити?
- а) образотворче мистецтво, музика, література, наука;
 - б) бізнес, політика, корпоративне управління.
48. Яка музика вам більше подобається?
- а) енергійна;
 - б) лірична.
49. Чи хвилюєтесь ви перед зустріччю з відомими чи важливими людьми?
50. Ви часто зустрічаєте людей з волею, сильнішою за вашу?

Оцінка результатів тесту та висновки

Сума набраних респондентом балів визначається за допомогою наведеного нижче ключа.

Ключ до тесту

1а, 2а, 3б, 4а, 5а, 6б, 7а, 8б, 9б, 10а, 11а, 12а, 13б, 14б, 15а, 16б, 17а, 18б, 19б, 20а, 21а, 22а, 23а, 24а, 25б, 26а, 27б, 28а, 29б, 30б, 31а, 32а, 33б, 34а, 35б, 36б, 37а, 38б, 39а, 40б, 41а, 42а, 43а, 44а, 45б, 46а, 47б, 48а, 49б, 50б.

Обробка результатів тестування

За кожну відповідь, яка збігається з ключем, нараховується 1 бал, в зворотному випадку – 0 балів. Коли сума балів менша за 25, лідерські якості респондента вважаються слабкими. Коли сума балів знаходиться в межах 26–35, лідерські якості респондента вважаються середніми. Коли сума балів знаходиться в межах 36–40, лідерські якості респондента вважаються сильними. При сумі балів більше 40, вважається, що респондент тяжіє до диктату.

ТЕСТ №2 «ДІАГНОСТИКА ОРГАНІЗАТОРСЬКИХ І КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ»

Методика діагностування організаторських і комунікативних здібностей передбачає отримання від респондента відповідей на 40 питань. Відповідь на кожне з питань має бути однозначною: «так» (+), чи «ні» (–). Навіть якщо вибирати однозначну відповідь проблематично, потрібно обрати одну з альтернатив. Відведений час на проходження тесту – до 15 хвилин.

Перелік питань тесту

1. Чи прагнете ви розширювати коло знайомств і вивчати людей?
2. Чи до душі вам громадська робота?
3. Чи довго ви тримаєте образу на своїх товаришів?
4. Чи складно вам орієнтуватись у критичній ситуації?
5. Чи багато у вас приятелів і друзів?
6. Чи вдається вам схилити оточуючих до прийняття саме вашої думки?
7. Чи волієте ви провести час з книгою чи ноутбуком, аніж у спілкуванні з людьми?
8. Чи легко ви відмовляєтесь від своїх планів чи намірів, якщо виникають перешкоди у їхньому здійсненні?
9. Чи легко вам знаходити спільну мову із старшими за вас людьми?
10. Чи любите ви вигадувати і організовувати ігри та розваги в колі друзів?
11. Чи відчуваєте ви дискомфорт у незнайомій компанії (новому для вас колективі)?
12. Чи часто вам доводиться відкладати на потім нагальні справи?
13. Чи легко вам спілкуватися з незнайомими людьми?
14. Чи намагаєтесь ви змушувати оточуючих діяти так, як вважаєте правильним?
15. Чи важко вам освоїтись у новому колективі?
16. Чи прощаєте ви своїм друзям і колегам невиконання обіцянок чи зобов'язань?

17. Чи цікаво вам знайомитись і спілкуватись з новими людьми?
18. Чи часто ви берете на себе ініціативу у реалізації важливих задач?
19. Чи виникає у вас сильне бажання побути на самоті, коли оточення вас дратує?
20. Чи складно вам орієнтуватися у незнайомому середовищі?
21. Чи любите ви постійно перебувати серед людей?
22. Чи дратують вас незакінчені справи?
23. Чи для вас дискомфортна ситуація, коли для знайомства з новою людиною ви змушені проявляти ініціативу із свого боку?
24. Чи втомлюєтесь ви від надто частого спілкування з певними людьми?
25. Чи подобаються вам колективні ігри?
26. Чи проявляєте ви ініціативу у вирішенні проблем, які стосуються не вас, а ваших товаришів?
27. Чи відчуваєте ви невпевненість у колі незнайомих людей?
28. Чи відсутнє у вас бажання щоразу доводити свою правоту?
29. Чи здатні ви, на вашу думку, пожвавити групу малознайомих людей?
30. Чи активно ви займаєтесь громадською роботою?
31. Чи воліли б ви обмежити коло друзів і знайомих?
32. Якщо ваша думка не одразу сприймається оточенням, чи будете ви відстоювати свою правоту?
33. Чи легко вам почувати себе невимушено в незнайомому колективі?
34. Чи охоче ви берете участь в організації спортивних, творчих, розважальних заходів для своїх друзів і колег?
35. Чи ніяково вам виступати перед великою аудиторією?
36. Чи часто ви спізнюєтесь на зустрічі?
37. У вас доволі багато друзів?
38. Ви часто знаходитеся в центрі уваги оточуючих?
39. Чи часто ви відчуваєте дискомфорт і тривогу під час спілкування з незнайомими людьми?
40. Чи не відчуваєте ви себе дуже впевнено навіть в оточенні великої групи друзів і товаришів?

Оцінка результатів тесту та висновки

Сума набраних респондентом балів визначається за допомогою наведеного нижче ключа.

Ключ до тесту

Комунікативні здібності визначаються відповідями на наступні питання: Так (+) – 1, 5, 9, 13, 17, 21, 25, 29, 33, 37; Ні (–) – 3, 7, 11, 15, 19, 23, 27, 31, 35, 39.

Організаторські здібності визначаються відповідями на наступні питання: Так (+) – 2, 6, 10, 14, 18, 22, 26, 30, 34, 38; Ні (–) – 4, 8, 12, 16, 20, 24, 28, 32, 36, 40.

Обробка результатів тестування

Максимальна кількість балів респондента окремо за кожним з параметрів – 20. Бали за комунікативними та організаторськими здібностями підраховуються окремо з використанням наведеного вище ключа. Кожна відповідь («так» або «ні»), що збігається із вказаними в ключі, оцінюється в 1 бал.

Емпіричним шляхом визначені умовні рівні організаторських і комунікативних здібностей людини, градація яких наведена нижче.

Рівні організаторських і комунікативних здібностей респондентів

Рівень		Сума балів
Дуже низький	У такого респондента майже повністю відсутні організаторські і комунікативні здібності	1–4
Низький	Такий респондент уникає спілкування, воліє проводити час на самоті. У новій обстановці відчуває себе скучно. Зазнає труднощів при встановленні контактів з незнайомими людьми. Не прагне відстоювати власну думку. Важко сприймає образи. Зазвичай уникає ініціативи і прийняття самостійних рішень. Організаторські і комунікативні здібності нижче середнього	5–8
Середній	Такий респондент без проблем контактує з людьми, здатен відстоювати власну думку, однак його характер недостатньо стійкий і потребує самовдосконалення	9–12
Високий	Такий респондент швидко пристосовується до нових обставин, знаходить нових друзів, прагне розширювати коло знайомих, допомагає колегам і друзям, ініціативний у спілкуванні, здатний приймати самостійні рішення в нестандартних ситуаціях	13–16
Найвищий	Такий респондент має усталену потребу організаторської і комунікативної діяльності. Він легко орієнтуються у складних ситуаціях, без проблем адаптується до нового колективу, часто проявляє ініціативу, схильний до самостійних рішень і наполегливого відстоювання власної думки	17–20

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Менеджмент і адміністрування: в 2 ч. : навч. посіб. / О. В. Баєва, Л. В. Лазоренко, Н. І. Новальська та ін.; за ред. О. В. Баєвої, Н. І. Новальської. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал»», 2017. Ч. 1. Історія менеджменту. Теорія організацій. 336 с. <https://www.scribd.com/document/792969172/%D0%9C%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%B4%D0%B6%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82-%D1%96-%D0%B0%D0%B4%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F> (дата звернення: 11.08.2024).
2. Менеджмент для бакалаврів: підручн. : у 2-х томах / за ред. О. Ф. Балацького, О. М. Теліженка. Суми : Університетська книга, 2024. Т. 2. 592 с.
3. Теорія управління : навч. посіб. / І. А. Грузіна, І. О. Кінас, І. М. Перерва та ін. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. 138 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/27798/1/2021-%D0%93%D1%80%D1%83%D0%B7%D1%96%D0%BD%D0%B0%20%D0%86%20%D0%90%2C%20%D0%9A%D1%96%D0%BD%D0%B0%D1%81%20%D0%86%20%D0%9E%2C%20%D0%9F%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%80%D0%B2%D0%B0%20%D0%86%20%D0%9C%20%D1%82%D0%B0%20%D1%96%D0%BD.pdf> (дата звернення: 11.08.2024).
4. Юрик Н. Є. Історія менеджменту : курс лекцій. Тернопіль : ТНТУ ім. І. Пулюя, 2015. 114 с. URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/17694/1/%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%B4%D0%B6%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%83%20%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81%20%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9.pdf>. (дата звернення: 11.08.2024).
5. Антологія економічної класики / В. Петті, А. Сміт, Д. Рікардо. Київ : Економ, 1993. 281 с.
6. Прицюк Л. А. Технології штучного інтелекту у банках: перспективи і застереження. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Економічні науки*. 2023. № 4. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-4-8814> (дата звернення: 11.08.2024).
7. Prytsiuk L. Represje totalitarnego reżimu bolszewicko-komunistycznego ZSRS oraz Federacji Rosyjskiej wobec Tatarów krymskich. *Zbrodnie sądowe w latach 1944–1989. Konformizm czy relatywizm moralny środowisk prawniczych?* / pod red. M. Grosickiej i D. Palacza / Instytut Pamięci Narodowej. Kielce–Warszawa, 2020. С. 371-389.

8. Волобуєв М. До проблем української економіки. *Вперед*. 4 лютого 2013 р. URL: <https://vpered.wordpress.com/2013/02/04/volobuev-ukrainian-economy/> (дата звернення: 11.08.2024).

9. Синявський В. В., Федоришин Б. О. Методика оцінки комунікативних і організаторських схильностей, КОС-2. 7 листопада 2024 р. URL: <https://testoteka.info/uk/test/career/kos> (дата звернення: 11.08.2024).

Інформаційні ресурси

1. Національний інститут стратегічних досліджень : офіц. вебсайт. URL: <https://niss.gov.ua/> (дата звернення: 11.08.2023).

2. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського : офіц. вебсайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua> (дата звернення: 11.08.2020).

3. Менеджмент : навчальний курс. *Prometheus*. URL: https://prometheus.org.ua/prometheus-free/management/?utm_source=courses_catalog_service_user&utm_medium=affiliate_partner (дата звернення: 11.08.2023).

4. Спеціалізація. Стратегічне лідерство та управління : навчальний курс. *Coursera*. URL: <https://www.coursera.org/specializations/strategic-leadership?action=enroll> (дата звернення: 11.08.2023).

5. ННР дисципліни «Історія управлінської думки» в системі JetIQ. URL: https://iq.vntu.edu.ua/b04213/html/nlr/nlr.php?card_id=80775&id=2345&renum=1 (дата звернення: 11.08.2023).

Електронне навчальне видання

Прицюк Людмила Анатоліївна

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання самостійної роботи з дисципліни
«Історія управлінської думки»
із спеціальності «Менеджмент»**

Рукопис оформила *Л. Прицюк*

Редактор *О. Малетіна*

Оригінал-макет виготовлено в *РВВ ВНТУ*

Підписано до видання 25.03.2025 р.

Гарнітура Times New Roman.

Зам. № P2025-059

Видавець та виготовлювач

Вінницький національний технічний університет,

Редакційно-видавничий відділ.

ВНТУ, ГНК, к. 114.

Хмельницьке шосе, 95,

м. Вінниця, 21021.

press.vntu.edu.ua;

Email: rvv.vntu@gmail.com

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3516 від 01.07.2009 р.